

(NE)MOŽNOSŤ APLIKÁCIE ZMENKY V SPOTREBITEĽSKÝCH VECIACH

(IM)POSSIBILITY OF APPLICATION BILL OF EXCHANGE IN CONSUMER AFFAIRS

Barbora Hajduková¹ – Jakub Dzimko²

<https://doi.org/10.24040/pros.07.05.2021.ssp.91-101>

Abstrakt

Predmetný článok sa venuje problematike zmenkového práva, a to konkrétne (ne)možnosti aplikácie zmenky v spotrebiteľských veciach. Autori v článku analyzujú samotnú zmenku ako druh cenného papiera a jej hospodársky účel. Každá zmenka má v hospodárskom živote svoju funkciu, pričom funkcia zmenky sa môže počas existencie zmenkovoprávneho vzťahu meniť. Osobitne sa autori venujú platnej právnej úprave, ktorá má v konečnom dôsledku za následok nielen limitáciu zásady abstraktnosti zmenky, ale v princípe aj úplné vylúčenie aplikácie zmenky pre oblasť spotrebiteľských vzťahov.

Kľúčové slová

Zmenka. Aplikácia zmenky. Spotrebiteľ. Spotrebiteľské vzťahy.

Abstract

The conference paper in question deals with the bill of exchange law issue, specifically the (im)possibility of applying the bill of exchange in consumer matters. In the conference paper, the authors analyze the bill of exchange itself as a type of security and its economic purpose. Each bill of exchange has its function in economic life, and the bill of exchange may change during the existence of the bill of exchange law relationship. The authors pay particular attention to the current legislation, which ultimately results in the limitation of the principle of abstracting of the bill of exchange and the complete exclusion of the application of the bill of exchange for consumer relations.

Keywords

Bill of exchange. Bill of exchange application. Consumer. Consumer relations.

¹ Bc. Barbora Hajduková, študentka 1. ročníka dennej formy magisterského stupňa štúdia, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, barbora.hajdukova@student.umb.sk

² Mgr. Jakub Dzimko, interný doktorand, Katedra obchodného a finančného práva, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, jakub.dzimko@umb.sk

Úvod

Zmenka patrí k tradičným právnym inštitútom vo sfére súkromného práva, pričom ju chápeme, ako osobitnú listinu, z ktorej jej právoplatnému majiteľovi vyplýva právo na zaplatenie pohľadávky. Pre zmenkovoprávne vzťahy je typická ich abstraktnosť, nakoľko nie sú viazané na kauzálny vzťah.

Samotná abstraktnosť zmenky sa prejavuje v absencii priamej väzby zmenky a záväzkov zo zmenky vyplývajúcich na iné právne vzťahy medzi subjektmi. Zmenka je vystavovaná za určitých hospodárskych podmienok, t.j. v rámci určitých konkrétnych právnych vzťahov medzi osobou oprávnenou a osobou povinnou zo zmenky, ktoré sa na zmenkových vzťahoch zúčastňujú.³

V rámci legislatívnych úprav zameraných na zvýšenie ochrany spotrebiteľov zákonodarca v spotrebiteľskom práve zasiahol do povahy zmenky vyznačujúcej sa majoritne zásadami zmenkovej prísnosti vrátane abstraktnosti zmenky.⁴

Predmetný príspevok sa venuje (ne)možnosti aplikácie zmenky v súvislosti so spotrebiteľskými zmluvami.

Charakteristika zmenky

Všeobecná právna úprava zmenky je v právnom poriadku Slovenskej republiky upravená v zákone č. 191/1950 Zb. zákone zmenkovom a šekovom v znení neskorších predpisov a zmien (ďalej len „Zákon zmenkový a šekový“), ktorý patrí medzi najstaršie právne predpisy v rámci nášho právneho poriadku. Predmetný právny predpis nadväzuje na tri medzinárodné dohody prijaté roku 1930 na konferencií v Ženeve.⁵

Zmenka patrí k tradičným právnym inštitútom vo sfére súkromného práva, pričom pod pojmom zmenka chápeme osobitnú listinu, z ktorej jej právoplatnému majiteľovi vyplýva právo na zaplatenie pohľadávky, vo výške uvedenej v zmenke. Toto právo majiteľa zmenky

³ UŠIAKOVÁ, L. – KUBINEC, M.: Zákonné limitácie princípu abstraktnosti zmenky. In NEVOLNÁ, Z. – HLOBÍKOVÁ, D. (eds.): Porušenie zmluvných povinností v súkromnom práve a jeho následky. Trnava: Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2018, s. 182. Dostupné na internete: <https://www.truni.sk/sites/default/files/uk/f000157.pdf>.

⁴ Tamtiež, s. 185.

⁵ ZÁHORCOVÁ, S. – STRÁNSKA, K.: Zmenka v obchodnom styku z pohľadu bankovej a súdnej praxe. Bratislava: Slovenská obchodná a priemyselná komora, 2001, s. 5.

smeruje voči osobe, ktorá na túto listinu napísala svoje záväzkové vyhlásenie a podpísala sa pod zmenku.⁶ Právo inkorporované v zmenke, ako v cennom papieri, je právo obligačné. Práva vyplývajúce zo zmenky sú inkorporované v zmenkovej listine natoľko, že vyhlásenie vyjadrené na nej, je materiálnoprávnou podmienkou vzniku, existencie, uplatnenia a zániku obligačných vzťahov.

Zákon zmenkový a šekový, ako aj právna teória rozoznávajú dva typy zmeniek, a to zmenku cudziu a zmenku vlastnú. Cudzia zmenka obsahuje príkaz vystaviteľa zmenky cudzej osobe, aby platila určitú sumu osobe vyznačenej na zmenke, pričom v tomto zmenkovoprávnom vzťahu figurujú tri osoby – vystaviteľ zmenky (trasant), ten, kto má platiť (zmenečník) a osoba, ktorej sa má platiť (remitent). Vlastná (sólo) zmenka, je špecifická tým, že sám vystaviteľ sľubuje zaplatiť určitú sumu osobe, ktorej sa má platiť. Základné rozdiely sú zrejmé, a teda cudzia zmenka obsahuje príkaz platiť, naproti tomu vlastná zmenka obsahuje vystaviteľov sľub platiť, a preto tu nie je uvedená osoba, ktorej sa prikazuje platiť (nie je tu zmenečník, ale len vystaviteľ a remitent).⁷

Pre zmenkovoprávne vzťahy je typická ich abstraktnosť, nakoľko nie sú viazané na kauzálny vzťah. Inak povedané, pre pohľadávku majiteľa zmenky a povinnosť dlžníka zaplatiť zmenkovú sumu je charakteristické, že sú právne odpútané od základného právneho pomeru. Majú samostatnú právnu povahu a existenciu. Samostatnosť týchto právnych vzťahov je daná aj tým, že dlžníkov podpis na zmenke sám osebe postačuje na uplatnenie nároku bez toho, aby majiteľ zmenky musel osobitne preukazovať dôvod dlžníkovho záväzku. Nedostatok kauzy sťažuje dôkazné bremeno dlžníka, pričom zmenkové právo výnimočne pripúšťa, aby dlžník predpísaným spôsobom vyvracal právnu domnienku existencie právneho dôvodu svojho zmenkového záväzku, tzv. osobnými námietkami. Pre používanie zmeniek je tiež charakteristická tzv. zmenková prísnosť (rigor cambialis). Zmenka je cenný papier, ktorý je prevoditeľný rubopisom (indosamentom), teda má kvalitu tzv. ordre papiera, v ktorých je menom vyznačená osoba oprávnená uplatňovať nárok zo záväzku.⁸

⁶ CIRÁK, J. – ŠMERINGAI, P.: Zmenky v praxi a podnikaní. Bratislava: Consulta, Petrus, 1999, s. 9-11.

⁷ CIRÁK, J. – GANDŽALOVÁ, D. – CIRÁK, M.: Základy zmenkového práva. Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 6.

⁸ CIRÁK, J. – ŠMERINGAI, P.: Zmenky v praxi a podnikaní. Bratislava: Consulta, Petrus, 1999, s. 11-12.

Hospodársky účel zmeniek

Zmenkový záväzok je samostatný abstraktný záväzkový právny vzťah vznikajúci z titulu emisie zmenky, ale na druhej strane príčina jeho vzniku súvisí s hospodárskym účelom, teda primárnou funkciou zmenky – platobnou funkciou, pričom platobné zmenky majú dve podoby.

Prvou podobou je platobná zmenka *pro soluto*. Emisia zmenky (jej odovzdanie do rúk zmenkového veriteľa) spôsobuje splnenie kauzálneho záväzku, teda dochádza k zániku kauzálneho vzťahu splnením (solúciou) a zároveň k vzniku nového abstraktného záväzku zo zmenky. Zmenka má v tomto prípade solučnú povahu, pričom plní funkciu peňazí ako platidla. Druhou podobou je platobná zmenka *pro solvendo*, ktorá má uhradzovaciu funkciu, pričom vzniká popri kauzálnom vzťahu. Je to jediný druh zmenky z funkčného hľadiska, ktorým sa vo všeobecnosti zaoberá právny predpis, a to konkrétne § 334 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v platnom znení. Podstata zmenky *pro solvendo* spočíva v tom, že účastníci kauzálneho vzťahu sa dohodnú, že v čase splatnosti kauzálnej pohľadávky sa prednostne bude platiť zmenkou. Veriteľ je oprávnený domáhať sa splnenia kauzálneho záväzku vtedy, ak nie je možné dosiahnuť jeho splnenie zmenkou. Zaplatením zmenky, t.j. splnením zmenkového záväzku, dochádza k zániku kauzálneho záväzku.

Ďalej zmenka môže plniť zaist'ovaciu funkciu, teda môžeme hovoriť o zaist'ovacej (zabezpečovacej) zmenke. Má zaist'ovaciu funkciu vo vzťahu ku kauzálnemu záväzku. Účelom je zaistiť do budúcnosti splnenie kauzálnej pohľadávky veriteľa. Veriteľovi, ktorý je majiteľom zmenky, vznikne právo domáhať sa plnenia zo zmenky iba v prípade, ak nedôjde k včasnému splneniu zaisteného záväzku, ak dlžník riadne a včas splní kauzálny záväzok, nie je dôvod plniť z titulu zmenky. Každá zmenka má v hospodárskom živote svoju funkciu. Funkcia zmenky sa môže počas existencie zmenkovoprávneho vzťahu meniť. Zaist'ovaciu zmenku môže majiteľ použiť na zaplatenie svojho dlhu voči tretej osobe, teda z pôvodnej zaist'ovacej zmenky sa stáva platobná zmenka *pro soluto*, pričom nový majiteľ platobnej zmenky *pro soluto* môže ponúknuť zmenku na predaj tretej osobe a z platobnej zmenky *pro soluto* sa stane pohľadávková zmenka. Zmenka tak môže meniť svoju funkciu, resp. hospodársky účel. Funkcia v zásade nie je rozpoznateľná zo skriptúry, keďže zmenkové právo nevyžaduje uvádzať funkciu zmenky na skriptúre. Zmenkové právo nevyžaduje uvádzať doložky, ktoré by pojednávali o funkcii zmenky. V tejto súvislosti môžeme použiť *terminus*

technicus pre označenie doložky pojednávajúcej o funkcii zmeniek, tzv. funkčná doložka. Funkčná doložka uvádza základnú funkciu zmenky, hospodársky účel emisie zmenky.⁹

Aplikácia zmenky v súvislosti so spotrebiteľskými zmluvami

Ochranu spotrebiteľa zabezpečuje celý komplex právnych noriem, pretože je objektom úpravy tak verejného, ako aj súkromného práva. Využitie zmenky ako zabezpečovacieho inštitútu v spotrebiteľských zmluvách prešlo v rámci nášho právneho poriadku postupným vývojom, pričom dochádzalo k postupnej právnej regulácii zákonodarcom, a to jednak zákonom č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch v znení neskorších predpisov a neskôr zákonom o ochrane spotrebiteľa.¹⁰

Prvou právnou reguláciou vo vzťahu k aplikácii zmenky v spotrebiteľských vzťahoch bola právna úprava podľa zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch v znení účinnom do 31.12.2007. V zmysle predmetnej právnej úpravy, ak spotrebiteľ mal použiť na splnenie svojho záväzku vyplývajúceho zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere zmenku alebo šek, musel si veriteľ počínať tak, aby boli zachované všetky práva spotrebiteľa, ktoré vyplývali zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Veriteľ zároveň zodpovedal za škodu, ktorá by tým spotrebiteľovi vznikla.¹¹

Zákonom č. 568/2007 Z.z. došlo neskôr k novelizácii zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch, pričom zákonodarca v rámci predmetného právneho predpisu stanovil, že v súvislosti s poskytovaním úveru od spotrebiteľa alebo inej osoby sa zakazuje splniť dlh zmenkou alebo šekom. V kontexte predmetnej právnej úpravy mohol veriteľ prijať v súlade so zákonom zmenku alebo šek od spotrebiteľa na zabezpečenie svojich nárokov vyplývajúcich zo spotrebiteľského úveru, len ak išlo o zabezpečovaciu zmenku a zmenková suma v čase vyplnenia bola maximálne vo výške aktuálnej výšky nesplateného spotrebiteľského úveru a príslušenstva (vrátane zmluvných pokút, a iných nárokov veriteľa zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere) vo výške maximálne 30% z istiny poskytnutého

⁹ JABLONKA, B.: Zákon zmenkový a šekový. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwers, 2017, s. 105-108.

¹⁰ ORVISKÝ, M.: Zmenka v právnom poriadku Slovenskej republiky. In VOJČÍK, P. – FILIČKO, V. – KOROMHÁZ, P. (eds.): Košické dni súkromného práva I. Recenzovaný zborník vedeckých prác. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2016, s. 205. Dostupné na internete: https://kdsp.sk/wp-content/uploads/2019/09/Zborn%C3%ADk_KDSP_final.pdf.

¹¹ § 4 ods. 7 a 8 zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch v znení účinnom do 31.12.2007.

spotrebiteľského úveru. Zmenku prijatú, resp. vyplnenú veriteľom v rozpore s vyššie uvedeným, veriteľ nesmel prijať, pričom zároveň bol povinný ju dlžníkovi na požiadanie kedykoľvek vydať. Podľa zákona o spotrebiteľských úveroch toto ustanovenie platilo aj v prípade zmeny majiteľa zmenky alebo postúpenia práv zo zmenky. Veriteľ zároveň zodpovedal za škodu, ktorú by porušením týchto ustanovení dlžníkovi (spotrebiteľovi) spôsobil.¹²

Prijatím zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch bol zrušený vyššie uvedený zákon č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch. Zákonodarca v rámci nového zákona o spotrebiteľských úveroch ustanovil, že v súvislosti s poskytovaním spotrebiteľského úveru nemožno splniť dlh alebo zabezpečiť splnenie dlhu zmenkou alebo šekom, pričom veriteľ má zodpovedať dlžníkovi za škody vzniknutú porušením tohto ustanovenia.¹³

S účinnosťou od 01.05.2014 do dnešného dňa platí súčasná právna úprava obsiahnutá v zákone č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa¹⁴, pričom predmetná právna úprava výrazným spôsobom zasiahla do podstaty zmenkovej obligácie. V záujme spotrebiteľov, ako zmenkovo zaviazaných fyzických osôb v postavení slabšej zmluvnej strany, ktorí vyznačili na zmenke svoj podpis v súvislosti s uzatvorením spotrebiteľskej zmluvy, právna úprava v spotrebiteľských pomeroch poprela abstraktnú povahu zmenky. Zároveň pribudla do súčasnej právnej úpravy obligatórna povinnosť súdu ex offio prihliadať aj na eventuálne námietky, ktoré by mohol spotrebiteľ, ako slabšia strana uplatniť, ak jeho zaviazanosť vznikla v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou.¹⁵

Podľa § 5a ods. 1 písm. b) zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa je neprípustné zabezpečenie uspokojenia pohľadávky alebo plnenie záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy zmenkou alebo šekom. Z konkrétneho ustanovenia vyplýva, že je neprípustné zabezpečiť kauzálny záväzok vzniknutý zo spotrebiteľskej zmluvy zmenkou, inak povedané splniť záväzok zmenkou. To znamená, že v spotrebiteľských vzťahoch sa zakazuje používanie zaistovacej zmenky, ako aj platobnej zmenky pro soluto. Vystavenie zmenky alebo šeku

¹² § 4 ods. 6 a 7 zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch v znení účinnom od 01.01.2008 do 31.12.2010.

¹³ § 17 ods. 3 a 4 zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch v znení účinnom od 01.01.2011 do 30.04.2014.

¹⁴ Zákon č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa v znení neskorších predpisov predstavuje verejnoprávnu ochranu spotrebiteľa, pričom predmetný zákon upravuje práva spotrebiteľov a povinnosti výrobcov, predávajúcich, dovozcov a dodávateľov, pôsobnosť orgánov verejnej správy v oblasti ochrany spotrebiteľa, postavenie právnických osôb založených alebo zriadených na ochranu spotrebiteľa.

¹⁵ CIRÁK, J. – GANDŽALOVÁ, D. – CIRÁK, M.: Základy zmenkového práva. Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 4-6.

spotrebiteľom za účelom zabezpečenia uspokojenia pohľadávky alebo splnenia záväzku po účinnosti tohto predpisu teda odporuje výslovnému ustanoveniu zákona a bolo by teda neplatným právnym úkonom podľa § 39 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v platnom znení. Limitácia abstraktnosti zmenky v spotrebiteľskom práve sa teda dotýka zmieniek vystavených platne pred účinnosťou tohto zákona.¹⁶

Napriek vyššie uvedeným skutočnostiam a s prihliadnutím na skutočnosť, že v minulosti právna úprava umožňovala použitie zmieniek v spotrebiteľských zmluvách, je nevyhnutné v prípade súdnych sporov potrebné aplikovať na prejednanie danej veci hmotnoprávnu úpravu platnú a účinnú v čase, kedy bola zmenka vystavená, inak by išlo o porušenie zákazu retroaktivity a princípu právnej istoty.¹⁷

Zákonodarca osobitným spôsobom zdôrazňuje ochranu spotrebiteľa v procesnom postavení žalovaného tým, že v súlade s § 17 ods. 2 Zákona zmenkového a šekového „v konaní, v ktorom sa uplatňuje alebo vymáha nárok zo zmenky sa z úradnej povinnosti prihliadne na skutočnosti odôvodňujúce námietky podľa odseku 1, ktoré by ten, kto je žalovaný zo zmenky mohol uplatniť, ak jeho zaviazanosť zo zmenky vznikla v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou“. Zákonodarca touto právnou úpravou presahuje rámec nevyhnutnej dôkaznej iniciatívy požadovanej od žalovaného, t.j. osoby zviazanej zo zmenky, naopak, v prípade zmenky vystavenej v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou obligatórne ukladá súdu prihliadať na žalovaným nevznesené kauzálne námietky vyplývajúce zo zmenkového vzťahu, a tým prelamuje štandardné zásady zmenkového procesu, a to zásady nevyhnutnej dôkaznej iniciatívy žalovaného a koncentrácie konania.¹⁸

Výrazné posilnenie procesného postavenia spotrebiteľa v rámci zmenkových sporov je založené aj v rámci procesných predpisov, a to tak v rámci dnes už v súčasnosti neúčinného zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky súdny poriadok“), ako aj naň nadväzujúceho zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný

¹⁶ UŠIAKOVÁ, L. – KUBINEC, M.: Zákoné limitácie princípu abstraktnosti zmenky. In NEVOLNÁ, Z. – HLOBÍKOVÁ, D. (eds.): Porušenie zmluvných povinností v súkromnom práve a jeho následky. Trnava: Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2018, s. 185 – 186. Dostupné na internete: <https://www.truni.sk/sites/default/files/uk/f000157.pdf>.

¹⁷ ORVISKÝ, M.: Zmenka v právnom poriadku Slovenskej republiky. In VOJČÍK, P. – FILIČKO, V. – KOROMHÁZ, P. (eds.): Košické dni súkromného práva I. Recenzovaný zborník vedeckých prác. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2016, s. 206. Dostupné na internete: https://kdsp.sk/wp-content/uploads/2019/09/Zborn%C3%ADk_KDSP_final.pdf.

¹⁸ UŠIAKOVÁ, L. – KUBINEC, M.: Zákoné limitácie princípu abstraktnosti zmenky. In NEVOLNÁ, Z. – HLOBÍKOVÁ, D. (eds.): Porušenie zmluvných povinností v súkromnom práve a jeho následky. Trnava: Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2018, s. 186. Dostupné na internete: <https://www.truni.sk/sites/default/files/uk/f000157.pdf>.

sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Civilný sporový poriadok). Už Občiansky súdny poriadok zásadným spôsobom prekonal s účinnosťou od 23.12.2015 abstraktnosť spotrebiteľskej zmenky tým, že požadoval v prípade uplatnenia nároku zo zmenky voči žalovanému, ktorý je fyzickou osobou (bez ohľadu na to, či je alebo nie je spotrebiteľom), opísať aj rozhodujúce skutočnosti týkajúce sa vlastného vzťahu medzi žalobcom a žalovaným, vrátane skutočností, ktoré sa týkajú vlastného vzťahu jeho právnych predchodcov (vyplývajúcich z na zmenke vyplnených indosamentov) so žalovaným.

Ak bola zmenka vystavená na zabezpečenie záväzkov vyplývajúcich pre žalovaného z písomnej zmluvy, je obligatónnym dôkazným prostriedkom nevyhnutným na unesenie dôkazného bremena žalobcu predloženie tejto písomnej zmluvy. Predmetná právna úprava je fakticky rozšírená na všetky fyzické osoby, ktoré sú zo zmenky zaviazané a sú žalovanými zo zmenky, pričom je konštruovaná vyvrátiteľná právna domnienka, že nárok zo zmenky alebo šeku proti žalovanému, ktorý je fyzickou osobou, vznikol v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou, pričom sa pripúšťa dôkaz opaku. Uvedené ustanovenia boli s účinnosťou od 23.12.2015 zavedené retroaktívne, na všetky zmenkové konania začaté pred účinnosťou predmetnej zákonnej novely.

Súčasný základný procesnoprávny predpis Civilný sporový poriadok zaraďuje spotrebiteľské spory medzi spory s ochranou slabšej strany podľa § 290 a nasl. Civilného sporového poriadku, pričom osobitnú úpravu spotrebiteľského zmenkového konania neobsahuje, a teda táto právna úprava nadväzuje na vyššie uvádzané hmotnoprávne normy. Vo všeobecnosti však zvyrazňuje okrem iného to, že v každom spotrebiteľskom spore, môže súd vykonať, obstarat' a zabezpečiť aj tie dôkazy, ktoré spotrebiteľ v konaní nenavrhol (§ 295 Civilného sporového poriadku). Uplatnenie zásad sudcovskej a zákonnej koncentrácie konania je pritom vylúčené (§ 296 Civilného sporového poriadku).

V kontexte vyššie uvedeného je potrebné poukázať aj na novelu zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“). Jednou z podstatných zmien v dôsledku novely prostredníctvom zákona č. 438/2015 Z.z. je povinnosť oprávneného z exekúcie v návrhu na vykonanie exekúcie na podklade rozhodnutia, ktorým bol priznaný nárok zo zmenky opísať aj rozhodujúce skutočnosti týkajúce sa jeho vzťahu s povinným a toto doložiť aj príslušnými

dôkazmi.¹⁹ Ďalšími novelizovanými ustanoveniami Exekučného poriadku však boli podstatným spôsobom zasiahnuté aj už prebiehajúce exekúcie. V exekučných konaniach, ktoré sa začali pred účinnosťou tohto zákona a v ktorých sa odo dňa účinnosti tohto zákona vyžadujú pri podaní návrhu na vykonanie exekúcie náležitosti podľa § 39 ods. 4 je oprávnený povinný doplniť návrh na vykonanie exekúcie podľa § 39 ods. 4 do 30 dní odo dňa účinnosti zákona.²⁰ Zároveň došlo k odkladu všetkých takýchto exekúcií *ex lege*²¹, pričom exekučnému súdu bola uložená povinnosť preskúmať takéto exekúcie a rozhodnúť o pokračovaní v exekúcií alebo o zastavení exekučného konania²². S prihliadnutím na aktuálnu aplikačnú prax exekučného súdu aj s odstupom 5 rokov nerozhodli o všetkých návrhoch oprávnených na pokračovanie exekúcie, resp. o naplnení dôvodov na zastavenie exekúcie, čím dochádza k porušovaniu práva na prerokovanie veci v primeraných lehotách a zároveň dochádza k porušovaniu právnej istoty účastníkov exekučných konaní.

Záver

Využitie zmenky ako zabezpečovacieho inštitútu v spotrebiteľských zmluvách prešlo v rámci nášho právneho poriadku postupným vývojom, pričom dochádzalo k postupnej právnej regulácii zákonodarcom.

V súčasnosti platí právna úprava obsiahnutá v zákone č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa, pričom predmetná právna úprava výrazným spôsobom zasiahla do podstaty zmenkovej obligácie. V záujme spotrebiteľov, ako zmenkovo zaviazaných fyzických osôb v postavení slabšej zmluvnej strany, ktorí vyznačili na zmenke svoj podpis v súvislosti s uzatvorením spotrebiteľskej zmluvy, právna úprava v spotrebiteľských pomeroch poprela abstraktnú povahu zmenky. Zároveň pribudla do súčasnej právnej úpravy obligatórna

¹⁹ § 39 ods. 4 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisov.

²⁰ § 243f ods. 1 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisov.

²¹ § 243f ods. 3 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisov.

²² Podľa § 243f ods. 6 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisov „*Ak oprávnený návrh na vykonanie exekúcie doplní v lehote podľa odseku 1, súd preskúma, či je daný dôvod na zastavenie exekúcie podľa § 57 ods. 1 písm. m), a ak exekúciu nezastaví, rozhodne o pokračovaní exekúcie.*“

povinnosť súdu ex offio prihliadať aj na eventuálne námietky, ktoré by mohol spotrebiteľ, ako slabšia strana uplatniť, ak jeho zaviazanosť vznikla v súvislosti so spotrebiteľskou zmluvou.²³

Napriek vyššie uvedeným skutočnostiam a s prihliadnutím na skutočnosť, že v minulosti právna úprava umožňovala použitie zmeniek v spotrebiteľských zmluvách, je nevyhnutné v prípade súdnych sporov potrebné aplikovať na prejednanie danej veci hmotnoprávnu úpravu platnú a účinnú v čase, kedy bola zmenka vystavená, inak by išlo o porušenie zákazu retroaktivity a princípu právnej istoty.²⁴

Vyššie uvádzané zákonné normy majú v konečnom dôsledku za následok nielen limitáciu zásady abstraktnosti zmenky, ale v princípe jej úplné vylúčenie pre oblasť spotrebiteľských vzťahov, ktorá nadväzuje na vylúčenie aplikovateľnosti zmenky v spotrebiteľských vzťahoch do budúca.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

CIRÁK, J. – GANDŽALOVÁ, D. – CIRÁK, M.: Základy zmenkového práva. Bratislava: C. H. Beck, 2019, 152 s. ISBN 978-80-8960-371-8.

CIRÁK, J. – ŠMERINGAI, P.: Zmenky v praxi a podnikaní. Bratislava: Consulta 1999, 164 s. ISBN 80-85692-02-3.

JABLONKA, B.: Zákon zmenkový a šekový. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwers, 2017, ISBN 978-80-8168-721-1.

ORVISKÝ, M.: Zmenka v právnom poriadku Slovenskej republiky. In VOJČÍK, P. – FILIČKO, V. – KOROMHÁZ, P. (eds.): Košické dni súkromného práva I. Recenzovaný zborník vedeckých prác. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2016, s. 201-213. ISBN 978-80-8152-400-4. Dostupné na internete: https://kdsp.sk/wp-content/uploads/2019/09/Zborn%C3%ADk_KDSP_final.pdf.

UŠIAKOVÁ, L. – KUBINEC, M.: Záonné limitácie princípu abstraktnosti zmenky. In NEVOLNÁ, Z. – HLOBÍKOVÁ, D. (eds.): Porušenie zmluvných povinností v súkromnom

²³ CIRÁK, J. – GANDŽALOVÁ, D. – CIRÁK, M.: Základy zmenkového práva. Bratislava: C. H. Beck, 2019, s. 4-6.

²⁴ ORVISKÝ, M.: Zmenka v právnom poriadku Slovenskej republiky. In VOJČÍK, P. – FILIČKO, V. – KOROMHÁZ, P. (eds.): Košické dni súkromného práva I. Recenzovaný zborník vedeckých prác. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2016, s. 206. Dostupné na internete: https://kdsp.sk/wp-content/uploads/2019/09/Zborn%C3%ADk_KDSP_final.pdf.

práve a jeho následky. Trnava: Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, 2018, s. 179-189. ISBN 978-80-568-0104-8. Dostupné na internete:

<https://www.truni.sk/sites/default/files/uk/f000157.pdf>.

ZÁHORCOVÁ, S. – STRÁNSKA, K.: Zmenka v obchodnom styku z pohľadu bankovej a súdnej praxe. Slovenská obchodná a priemyselná komora, Bratislava 2001, 84 s., ISBN 80-85588-91-9

Zákon č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov.

Obsah článku podlieha licencií Creative Commons Attribution 4.0 International Licence CC BY (Barbora Hajduková – Jakub Dzimko).